

Sinaïek

Tijdschrift van Heemkring
"Den Dissel" Sinaai

Hof van Coolegem - in de Haneweestraat
Restanten van het Hof van Coolegem:
de brede circulaire gracht rondom een bebost perceel.

Inhoud:

Disselingen Etienne De Meester	blz. 19
Het hof van Coolegem te Sinaai Lies Vervaet	blz. 20
Kroniek 1973 Etienne De Meester	blz. 29
Overledenen 2009 André Bal & Etienne De Meester	blz. 31

Ons archief in de bovenzaal op het gemeentehuis
is elke zaterdag toegankelijk van 10u tot 11u30

Het bestuur: Voorzitter Etienne De Meester
Secretaris André Verschelden
Penningmeester Marleen De Poortere
Leden: Emiel Aerssens, Annemie Bogaert, Etienne Bogaert,
Herman Coddens, Jos Daems, Ronny De Mulder,
Johan De Smedt, André Geerinck, Georges Tallir,
Walter Vermeiren

Sinaïek is een uitgave van heemkring "Den Dissel" en verschijnt 4 keer per jaar.

Opmaak: Jos Daems

Fotoarchief: Georges Tallir

Eindredactie: Annemie Bogaert

V.U. Etienne De Meester, Edgar Tinelstraat 28 9112 Sinaai, Tel. 03-772 41 64

Disselingen

Het Hof van Coolegem

Het hoofdartikel van deze Sinaïek handelt over een vergeten stukje geschiedenis van ons dorp, geschreven door Lies Vervaet uit Lokeren. Zij is licentiate geschiedenis en als assistent verbonden aan de Vakgroep Middeleeuwse Geschiedenis van de universiteit Gent. Ze maakte haar thesis over het verband tussen landschap en de sociaal-economische situatie in het Waasland tijdens de 17de eeuw en koos daarvoor Sinaai als studieobject. In deze bijdrage neemt ze ons mee naar het verdwenen Hof van Coolegem, dat toen in de wijk Hanewee lag. Het artikel is geïllustreerd met kaartfragmenten uit ons archief door G. Tallir.

Rechtzettingen

In de rubriek "Overledenen 1989" van vorig nummer zijn een paar foutjes ontdekt.
18.04 Chris Van Gucht (18 j), z. v. André en Amelie Lelie, Roggeveld
09.07 Jenny Van Bocxlaer (52 j), e. v. Lucien Michiels, Hulstbaan

Giften

- *Magda De Weirdt*: overlijdensberichten en bidprentjes
- *Anna Van Goethem*: een ingelijst getuigschrift van zijn deelname aan de oorlog 1914-18 op naam van haar vader Cesar
- *Romy De Mulder*: een oude catalogoog van de "Consciencebibliotheek" in Sinaai
- Rita Vereecken uit Sint-Niklaas: documenten en bidprentjes

Leden en publicaties

Alhoewel het streven naar zoveel mogelijk leden niet onze belangrijkste doelstelling is, toch zijn we blij dat het aantal abonnees elk jaar groeit. Momenteel staat de teller op 324.

Dit bewijst dat veel inwoners interesse hebben voor de geschiedenis van hun woonplaats en de publicaties hierover willen bezitten. Niet elke abonnee heeft echter al onze uitgaven in zijn bezit want de laatste aangeslotenen missen wellicht de oudste jaarboeken. Daarom bieden we de restanten van vorige jaargangen, zolang de voorraad strekt, apart te koop aan.

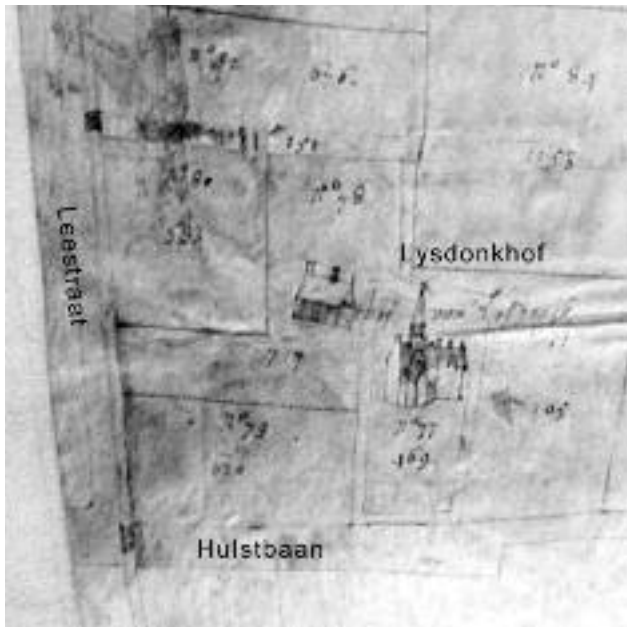
- 75 Jaar Davidsfonds Sinaai 1930 - 2005 (4€)
- Van Heilige Kindsheid tot Missiestoet (geen voorraad meer)
- 50 Jaar K. V. G. Sinaai 1957 - 2007 (4€)
- Mo(nu)menten van geestelijk leven (6 €)
- De gebundelde Sinaïeken van 2005, 2006, 2007 en 2008 aan 2€ per stuk

We zijn elke zaterdag te bereiken in ons lokaal op de 1ste verdieping van het gemeentehuis tussen 10u en 11u30.

Etienne De Meester
voorzitter

*Hof van Coolegem:
Ingetekend op een huidig kadasterplan, toestand 2008*

*Figuur 1:
Het Lysdonkhof.
Detail van de wijkkaart Groot Ast
uit het Sinaaise landboek van 1670.
Rijksarchief Beveren:
Oud Archief Sinaai, nr. 78.*

Het hof van Coolegem te Sinaai

Inleiding

Oude hoeves en kastelen spreken vaak tot de verbeelding. Ongeacht de zichtbaarheid van hun sporen in het landschap, geven ze vaak aanleiding tot verhalen over duivelse wezens, geheime gangen, verborgen schatten, Een oud gebouw, een ruïne of slechts het feit dat men weet dat er ooit een bijzonder gebouw gestaan heeft is vaak genoeg om de fantasie van de omwonenden te tarten. Het bekendste voorbeeld voor Sinaai is het Lysdonkhof op de hoek tussen de Hulstbaan en de Leestraat. M. Dewulf tekende in het derde kwart van de 20e eeuw verhalen op over onderaardse gangen en verborgen schatten¹.

Vandaag vinden we nog nauwelijks sporen terug van het Lysdonkhof in het landschap. In het begin van de 19e eeuw werden het kasteel en de pachthoeve immers afgebroken. Enkel het bakhuis van het opperhof en de schuur van het neerhof zouden nog overeind blijven tot in de 20e eeuw². Wij moesten in de zomer van 2007 vaststellen dat deze schuur grotendeels in puin lag!

Het Lysdonkhof kwam aan het einde van de 13e eeuw door een schenking van de lokale familie Tincke in handen van de abdijs van Boudelo³. Zij bouwden deze hofstede uit tot een kasteel met grootschalige pachthoeve die in het midden van de 16e eeuw een oppervlakte van ongeveer 75 ha omvatte⁴. Toen de monnikengemeenschap aan het einde van de 16e eeuw definitief van Klein-Sinaai naar Gent verhuisde, groeide het Lysdonkhof uit tot het zomerverblijf van de abten van Boudelo⁵. Belangrijke personen zoals onder meer Keizer Karel zouden er tijdens reizen onderdak verkregen hebben⁶. Het kasteel en de bijhorende pachthoeve bleven bestaan tot het aan het einde van de 18e eeuw. Het Lysdonkhof werd toen, zoals het grootste deel van het religieus patrimonium in onze streken, door de Franse heersers als domaniaal goed aangeslagen en te koop aangeboden, waarna het door de koper in het begin van de 19e eeuw ten gronde werd afgebroken⁷.

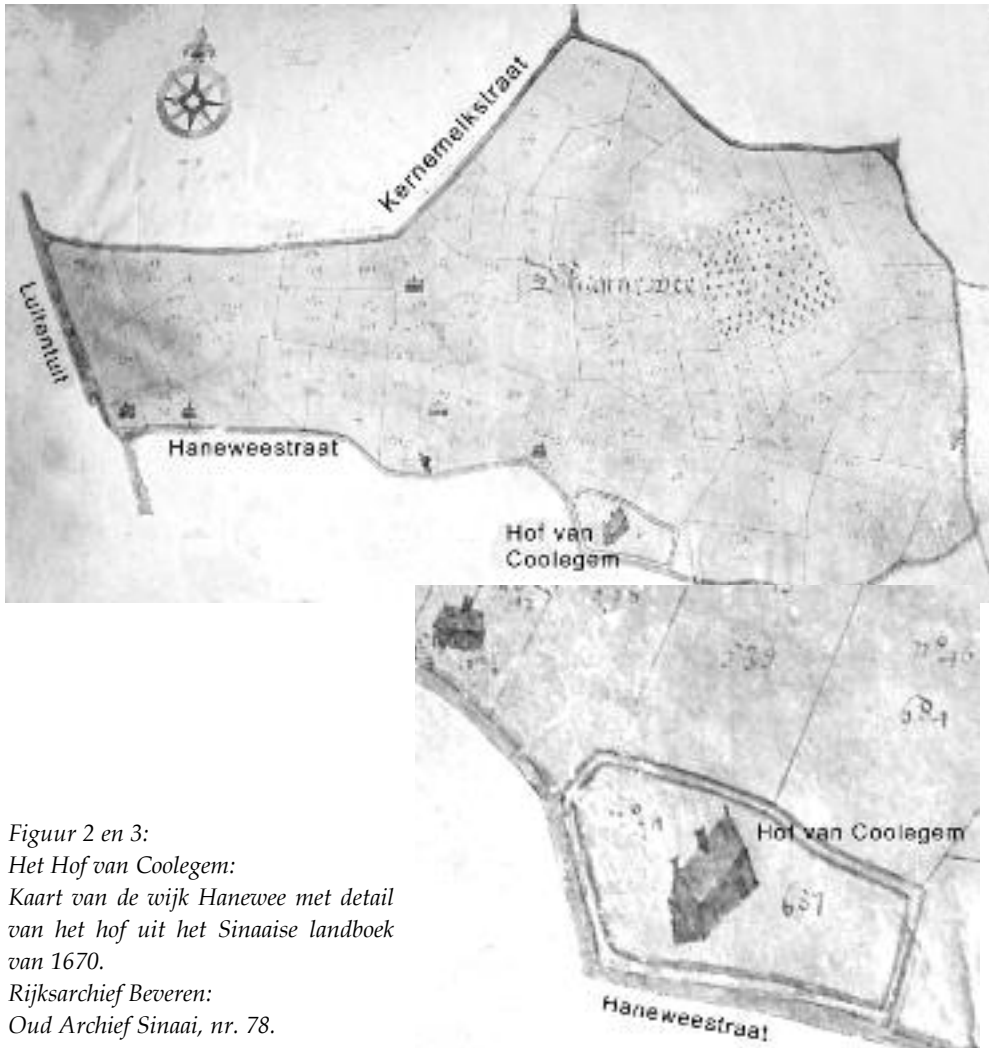
Een voorstelling van het Lysdonkhof vinden we terug in de *Flandria Illustrata* van Antonius Sanderus uit 1641. De tekenaar liet hierbij echter zijn fantasie de vrije loop zodat de gravure zeker kritisch bekeken moet worden⁸. Een realistischere voorstelling vinden we terug in het Sinaaise landboek van 1670⁹, waarover later meer (zie figuur 1). Op het door een wal omringde opperhof werd een gebouw met toren getekend. Ten westen van het opperhof bevond zich de pachthoeve. Kasteel en hoeve werden bereikt door een brede dreef die uitgaf op de Leestraat.

In Sinaai bevond zich tijdens het Ancien Régime nog een opmerkelijk *hof* waarvan de sporen terug te vinden zijn in het huidige landschap: *het hof van Coolegem*. Op basis van algemene literatuur en gegevens uit de Sinaaise 17e- en 18e-eeuwse landboeken zullen we proberen enkele uitspraken te doen over de oorsprong van het hof. De kenmerken van Coolegem als agrarische uitbating tijdens het Ancien Régime komen eveneens aan bod. Tenslotte focussen we hier op de sporen van de hofstede in het huidige landschap.

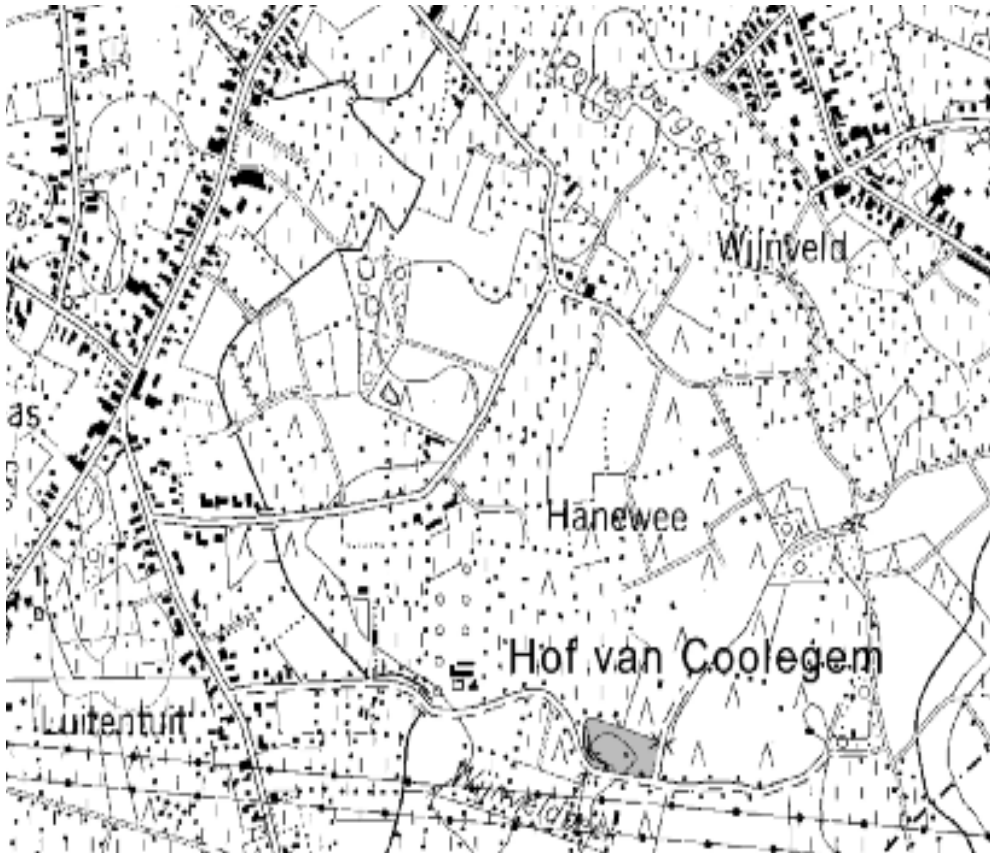
Het hof van Coolegem in 1670

Het hof van Coolegem bevond zich in de wijk Hanewee langsheen de huidige Haneweestraat. De belangrijkste bron om een beeld te krijgen van de hofstede vormt, zoals bij het Lysdonkhof, een kaart in het landboek van Sinaai uit 1670. Dit

lijvig register werd opgesteld in opdracht van het Sinaaise dorpsbestuur door landmeter Van Landeghem. Van Landeghem gaf per perceel een beschrijving van de eigenaar, de oppervlakte, de belastbare oppervlakte, de eventuele bebouwing en een eventuele perceelsnaam. Per wijk tekende hij gedetailleerd de percelen -met numerieke verwijzing naar de beschrijving- op kaarten uit, waarop ook het landgebruik, de water- en landwegen en de bewoning werd weergegeven¹⁰. Dergelijke documenten werden in de 17e en 18e eeuw voor talrijke dorpen in Vlaanderen opgesteld met het oog op de inning van de directe belasting van de centrale overheid. Gezien grond meestal als basis diende, vormden deze prekadastrale documenten een hulp voor de plaatselijke verantwoordelijken voor de inning¹¹. Het perceel in het landboek beschreven als het Hof van Coolegem werd op de kaart van de wijk Hanewee omgeven door een brede circulaire wal. Het gebouw op het perceel was in vergelijking met de andere gebouwen op dezelfde kaart, veel groter getekend. Het perceel had een eerder onregelmatige vorm (zie figuur 2 en 3).

*Figuur 2 en 3:
 Het Hof van Coolegem:
 Kaart van de wijk Hanewee met detail
 van het hof uit het Sinaaise landboek
 van 1670.
 Rijksarchief Beveren:
 Oud Archief Sinaai, nr. 78.*

Hof van Coolegem ingetekend op een huidige topografische kaart. (schaal 1/10.000)

De heerlijkheid Coolegem

De hofstede Coolegem fungeerde als het centrum van een gelijknamige heerlijkheid. Volgens het landboek van omstreeks 1730 vormde Coolegem een heerlijkheid *releverende van de vierschaere van Sinaai en Belsele, wesende s'graveleen van de hove van Waes, proprietaris Voet, baljuw, rechter, griffier Leyn*?¹². De bewering van A. Siret, dat de heerlijkheid Coolegem de zetelplaats van de dorpsheerlijkheid van Sinaai vormde, is dus onterecht, het was immers omgekeerd¹³.

In de 19e-eeuwse beschrijving van De Potter en Broeckaert kunnen we lezen dat de heerlijkheid Coolegem ongeveer 64 ha groot was en zich ook gedeeltelijk uitstreckte over de naburige dorpen Belsele en Waasmunster. De heerlijkheid bezat enkel de laagste justitiegraad, de heer kon dus enkel recht spreken over kleine misdrijven zoals het vernietigen van vruchten op het land door vee. Over de oorsprong van deze kleine heerlijkheid is weinig bekend. In het 19e-eeuwse werk van De Potter en Broeckaert vinden we dat de oudste bekende bezitter Adriaan de Schoutheete was, gehuwd met Margareta Van Vlaanderen. In 1512 verkocht hun zoon Jan de heerlijkheid aan Willem Van Cleemputte voor 1200 ponden parisis. De kleindochter van Jan Van Cleemputte, Joanna, huwde met Jan van Deynse. Deze laatste liet de heerlijkheid in 1603 over aan Jan de Lateur. Zijn zoon, ook Jan geheten, behoorde de heerlijkheid toe¹⁴.

In het Sinaaise landboek van 1670 troffen wij inderdaad Jan de Lateur aan als eigenaar van een groot aantal percelen in Sinaai. Daarna kwam de heerlijkheid achtereenvolgens in handen van advocaat Jan Douchet, Marcel Liebrechts, gewezen ontvanger van de stad Antwerpen en diens zoon Jan. In 1721 verwierven de erfgenamen van Jeremias Haegens Coolegem¹⁵. In het 18e-eeuwse Sinaaise landboek werd geen eigenaar weergegeven voor het hof van Coolegem. Nochtans bezaten de erfgenamen N. Haegens uit Antwerpen volgens dit document meerdere percelen in de buurt van het hof van Coolegem, die in de 17e eeuw toekwamen aan Jan de Lateur, heer van Coolegem¹⁶. Zij waren dus hoogstwaarschijnlijk ook eigenaar van het Hof van Coolegem. De laatste eigenaars van de heerlijkheid waren Gillis Voet uit Beveren en Jan-Baptiste van Driessche uit Waasmunster¹⁷.

Volgens de verheffing van Coolegem uit 1689, toen Marcel Liebrechts uit Antwerpen eigenaar werd, was de leenman gehouden 1 paard te leveren aan leenheer graaf van Vlaanderen in tijden van oorlog. Coolegem had een groot aantal achterlenen op het niveau van afzonderlijke percelen¹⁸.

Over de oorsprong en de achtergrond van de *heren van Coolegem* tasten we voorlopig nog in het duister. Zoals alle andere overblijfselen van de feodaliteit werd deze kleine heerlijkheid met de komst van de Franse republikeinen aan het einde van de 18e eeuw afgeschaft.

Oorsprong van Coolegem

Zoals hierboven aangegeven, tasten we voorlopig in het duister over de oorsprong van Coolegem. De toponymie kan mogelijk meer gegevens aanreiken. Coolegem moet beschouwd worden als een typische *-gem* naam waarvan het ontstaan gesitueerd kan worden in de Vroege Middeleeuwen. Het achtervoegsel gaat terug op het Germaanse *-ingaheim*, wat kan vertaald worden als verblijfplaats of huis van de lieden van De naam Coolegem kan dus wijzen op een nederzetting van Germaanse oorsprong uit de Vroege Middeleeuwen¹⁹. Nochtans wordt algemeen aangenomen dat het Land van Waas in de Vroege Middeleeuwen nauwelijks bewoond was. Het grote woud onder bescherming van de graaf van Vlaanderen, het zogenaamde Koningsforeest, zou pas vanaf de 12e en 13e eeuw bewoond en systematisch ontgonnen worden²⁰. Een interpretatie van het toponiem Coolegem als migratienaam²¹ kan een verklaring geven. De naam Coolegem zou dan niet oorspronkelijk zijn maar in een latere periode toegewezen op basis van bijvoorbeeld een fysieke gelijkenis met de originele plaats of de afkomst van een nieuwe belangrijke inwoner. Zo kan het toponiem "Kolegemkouter" reeds in de Vroege Middeleeuwen teruggevonden worden in het noordwesten van Gent²² en evolueerde het tot de naam van een parochie van Mariakerke.

Ook het percelleringspatroon van Sinaai uit het Ancien Régime (dus vóór wijzigingen onder meer als gevolg van verkavelingen voor woonwijken) kan enige aanwijzingen geven. De omgeving van de Leestraat en de noordelijke wijken van Sinaai (de Fondatie, de Heirnisse,...) vertonen een zeer regelmatig percelleringspatroon (blokvormige percelen nagenoeg loodrecht aansluitend op elkaar en op de wegen). Dergelijk patroon wijst op een systematische ontginning geleid door een hogere hand. Voor het Land van Waas en zeker voor Sinaai, wordt er inderdaad vanuit gegaan dat de ontginning van het Koningsforeest grotendeels onder impuls van het klooster van Boudelo gebeurde.

De wijk Hanewee, maar ook de andere, minder vruchtbare wijken ten oosten van

de Hulstbaan vertonen duidelijk een minder regelmatig percelleringspatroon. Van een geplande systematische ontginning was hier wellicht nauwelijks sprake. Mogelijk vond de ontginning in een latere periode plaats vanuit een aantal centrale grotere hoeves. Gaat het Hof van Coolegem terug op zo'n individuele ontginningshoeve? De naam van gehuchten, dikwijls rond een grote alleenstaande hoeve, in een gebied waar de ontginning niet systematische en planmatig plaatsvond, bestaat vaak uit een samenstelling met het toponiem -laar. Een *laar* vormde een voor bewoning geschikte open plek in een bosachtig moerassig terrein²³. In Sinaai dragen twee wijken in de onmiddellijk omgeving van Coolegem de namen Berkelaar en Ruysseelaar.

Voor de oorsprong van het hof van Coolegem komen we dus tot de volgende hypothese: het gebied ten oosten van de Hulstbaan lieten de monniken van Boudelo wegens de geringe vruchtbaarheid links liggen bij de onder hun leiding plaatsvindende ontginningsactiviteiten. Andere figuren of instellingen moesten zich dus in een latere fase van de grote ontginningsbeweging (10e-13e eeuw) op deze magere gronden richten. Vanuit een centrale hoeve, zoals het hof van Coolegem, probeerde men de omringende gronden vruchtbaar te maken. Het initiatief zal daarbij hoogstwaarschijnlijk uitgegaan zijn van een privaat persoon, getuige de latere eigenaars van de hof en de heerlijkheid Coolegem. De naam Coolegem kan oorspronkelijk zijn, maar plausibeler is Coolegem te interpreteren als migratienaam. De gegevens uit de archieven van onder meer de vroegst gekende eigenaars en het leenhof van het Land van Waas kunnen de voorgestelde hypothese hoogstwaarschijnlijk verifiëren.

Coolegem als landbouwbedrijf in de 17e en 18e eeuw

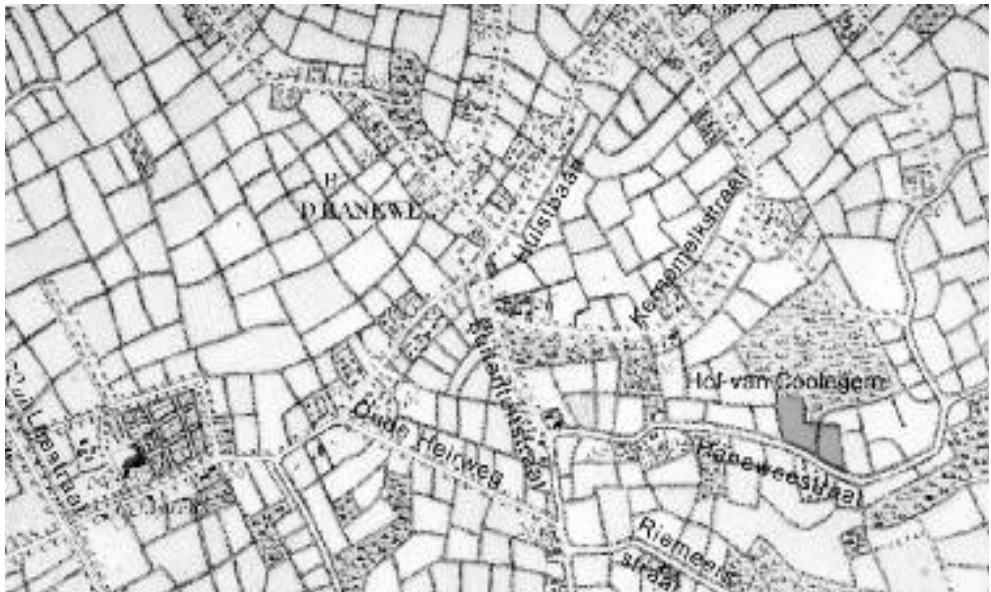
Op basis van de gegevens in de Sinaaise landboeken kunnen we aannemen dat het hof van Coolegem in de 17e eeuw in de eerste plaats een agrarische uitbating was. Eventueel bevonden zich op het perceel gebouwen die een residentie van de eigenaars toelieten. Zoals de meeste grote landbouwbedrijven in Vlaanderen in het Ancien Regime werd het Coolegem verpacht. Voor de vaak in de steden residerende eigenaars zou een rechtstreekse exploitatie, onder meer door de hoge loonkosten, te veel moeilijkheden met zich meebrengen. Langs de andere kant was de pachter bij grote tegenslagen verzekerd van investeringen door de eigenaar, het pachthof moest immers voldoende inkomsten genereren²⁵. Grote landbouwbedrijven vormden dikwijls het eerste slachtoffer bij de frequente oorlogsactiviteiten, waarbij de grote schuren op het platteland vernietigd werden om de voedselbevoorrading van de vijand in het gedrang te brengen. Zo staken Franse troepen in 1676 de schuur van grote landbouwers Jan Gheldof en Joos De Beule uit de Leestraat in brand²⁶.

Het hof van Coolegem en de bijhorende percelen (ongeveer 10 ha) werden in 1670 door de eigenaar verpacht aan Gillis Van Gaver, waarbij het hof als bedrijfszetel voor deze laatste fungeerde. Met een bedrijfsareaal van minstens 30 ha behoorde Gillis Van Gaver tot de top van de Sinaaise landbouwers. Meer dan 60% van de Sinaaise landbouwers moest het immers met een areaal kleiner dan 5 ha stellen²⁷. Ongeveer 2/3 van de bewerkte gronden hield Gillis in pacht, 1/3 waren eigendomslanden. Zuivere pachtboeren kwamen zelden voor, gezien bezit van grond zoveel betekende als het statuut van zelfstandig landbouwer binnen een landbouwgemeenschap. Toch vinden we Gillis Van Gaver niet terug bij de Sinaaise schepenen uit deze periode of *prijmeesters* verantwoordelijk voor het taxeren van

de gronden bij het opstellen van het landboek, zoals de andere landbouwers van zijn kaliber uit Sinaai. Zoals de meeste landbouwers in Sinaai baatte Gillis Van Gaver hoogstwaarschijnlijk een gemengd bedrijf uit waarbij rogge, boekweit en vlas de belangrijkste gewassen vormden. Een beperkt aantal runderen zorgde voor zuivelproducten en de hoogstnoodzakelijke mest. Het bedrijfsareaal werd bewerkt met minimum 2 paarden. Hoogstwaarschijnlijk leende Gillis Van Gaver zijn trekdieren en landbouwalaam uit aan de naburige landbouwers die zich geen paard konden veroorloven, in ruil voor goedkope arbeid tijdens het oogstseizoen²⁸. Omstreeks 1730 was Gillis Van Puyvelde pachter van Coolegem. Hij bewerkte zo'n 17 ha in Sinaai, waarvan hij slechts 2 ha in eigendom hield. We hebben hier duidelijk te maken met een minder gefortuneerd pachter. Merkwaardig is dat hij zelf een hofstede bewoonde in de wijk Ruiselaar. Stelde hij de hofstede van Coolegem ter beschikking aan een familielid? Of werd Coolegem als bedrijfszetel verlaten in de periode tussen 1670 en 1730? Het stelselmatig afbouwen van pachthoven in de 17e en 18e eeuw vormde geen geïsoleerd fenomeen in Vlaanderen. Ook in het nabijgelegen Lochristi en Zaffelare werden voorbeelden aangetroffen van grote pachthoeves (eigendom van Gentse religieuze instellingen) die in de 2e helft van de 17e eeuw in oppervlakte verminderden en later opgesplitst werden in kleinere verpachte eenheden. Voor Coolegem zouden de boedelbeschrijving van de pachter(s) en de eventuele beheersdocumenten van de eigenaars uit de 1e helft van de 18e eeuw ons meer kunnen leren over het mogelijke einde van de uitbating.

Sporen van Coolegem tot vandaag

Van het Sinaaise landboek uit 1730 maken we een sprong naar het einde van de 18e eeuw. De Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden door graaf de Ferraris opgesteld in de jaren 1770-1780 vormt de eerste topografische kaart van de Zuidelijke Nederlanden. De bewoning, de hydrografie en het wegennet zijn vrij goed weergegeven

Hof van Coolegem: Ferrariskaarten

Toestand 1777, kaart van de Oostenrijkse Nederlanden getekend door graaf Joseph de Ferraris.

op de kaarten en de vegetatie werd met veel aandacht getekend. De percelen daarentegen zijn fictief en schematiserend en vormden in de eerste plaats een aanduiding van de mate waarin een leger kon passeren of niet³⁰. Op deze Ferrariskaart kan met de beste wil geen spoor teruggevonden worden van het hof van Coolegem³⁰. Een onnauwkeurigheid van de opstellers kan aan de basis liggen, maar plausibeler is het verdwijnen van de hofstede tussen 1670 en 1770. De eerste moderne sporen van Coolegem kunnen gezocht worden op de topografische betrouwbare Poppkaart. P.C. Popp verzorgde de uitgave van een groot aantal kadastrale kaarten in de periode 1850-1860³². Het perceel waarop landmeter van Landegem in 1670 het hof van Coolegem situeerde kan op basis van de vorm onmiddellijk teruggevonden worden. De kaart geeft aan dat alle mogelijke nog bestaande gebouwen op het perceel omstreeks 1850 definitief verdwenen waren³³. Met een beperkte voorkennis kan op de huidige topografische kaart én in het huidige landschap het perceel van de oude hofstede direct aangetroffen worden: een thans bebost perceel met identieke vorm als in de 17e eeuw langs de Haneweestraat wordt omringd door een zeer brede circulaire gracht. Hoewel elke vorm van bewoning sinds de 18e eeuw verdween, reiken de sporen van het hof van Coolegem duidelijk tot in het 21e-eeuwse landschap!

Lies Vervaeet

Hof van Coolegem: Popp-kaart

Toestand omstreeks 1850, de eerste primitieve kadastralplans verschenen rond 1842.

Bronnen en literatuur:

¹ M. Dewulf, *Het Klooster van Boudelo en het hof van Lijsdonk te Sinaai, Annalen van de Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas (Sint-Niklaas)*, LXXV, 1972, p. 80.

² M. De Wulf, *art. cit.*, p. 81.

³ M. Dewulf, *art. cit.*, p. 78.

⁴ P. Pas, *De Wase en Gentse Boudelo-abdij: van paleis in de moerassen tot eiland in de Waterwijk*, Belsele, Culturele Kring Boudelo, 1998, p. 45.

⁵ P. Pas, *op. cit.*, p. 18.

⁶ F. De Potter en J. Broeckaert, *Geschiedenis van de gemeenten der provincie Oost-Vlaanderen, 3e reeks: arrondissement Sint-Nikolaas: Meerdonk, Melsele, Nieuwerkerken, Sint-Pauwels, Rupelmonde en Sinaai*, Gent, Annoot-Braeckman, 1879, Sinaai, p. 18.

⁷ P. Pas, *op. cit.*, p. 105.

⁸ M. Dewulf, *art. cit.*, pp. 80-81.

^{9/10} Rijksarchief Beveren, *Oud Archief Sinaai*, nr. 78: Kaartboek door landmeter Anthonis Van Landeghem, 1668-1670, met 25 kaarten.

¹¹ E. Thoen, Cartografie en historische onderzoek, in: J. Art (red.), *Hoe schrijf ik de geschiedenis van mijn gemeente? Deel 3B: Hulpwetenschappen*, Gent, Universiteit Gent, Stichting mens en cultuur, 1996, pp. 156-158.

¹² Rijksarchief Beveren, *Oud Archief Sinaai*, nr. 127: Prijsboek van Sinaai, 1757. Op basis van de inleidende tekst en interne kenmerken kan het ontstaan van dit document gesitueerd worden omstreeks in 1730 en niet in 1757, zoals de archiefinventaris aangeeft.

¹³ A. Siret, *Het Land van Waas*, Buitengewone uitgaven van de Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas (Sint-Niklaas), 1870, p. 257.

^{14/15} F. De Potter en J. Broeckaert, *op. cit.*, pp. 15-16.

¹⁶ Rijksarchief Beveren, *Oud Archief Sinaai*, nr. 127: Prijsboek van Sinaai, 1757.

¹⁷ F. De Potter en J. Broeckaert, *op. cit.*, p. 16.

¹⁸ RABe, *Archief van het Leenhof en van de Vierschaar van Sinaai en Belsele*, nr. 1: Registers gehouden voor de inschrijving van 's graven lenen gelegen in de vierschaar Sinaai en Belsele, 1683-1739.

¹⁹ A. Verhulst, *Landbouw en landschap in middeleeuws Vlaanderen*, Brussel, Gemeentekrediet, 1995, p. 119.

²⁰ Idem, pp. 117-119.

²¹ Toponymist M. Gysseling stelde dat sommige -heemnamen niet oorspronkelijk waren, maar een migratiennaam vormden, zie M. Gysseling, Overzicht van de toponymie van het Waasland, in: *Mededelingen van de Vereniging voor Naamkunde*, XXXII, 1956, p. 100.

²² A. Verhulst, *Op. cit.*, p. 169.

²³ M. Gysseling, Overzicht van de toponymie van het Waasland, in: *Mededelingen van de Vereniging voor Naamkunde*, (Leuven) XXXII, 1956, p. 94 en M. Gysseling, Inleiding tot de toponymie, vooral van Oost-Vlaanderen, in: *Naamkunde* (Leuven), X, 1978, 1, p. 20.

²⁴ E. Thoen, Social agrosystems as an economic concept to explain regional differences. An essay taking the former county of Flanders as an example (Middle Ages- 19th century), in: P. Hoppenbrouwers en B.J.P. van Bavel (ed.), *Landholding and Land transfer in the North Sea area (late Middle Ages- 19th century)*, Corn Publications Series V, Turnhout, Brepols, 2004, pp. 49-50.

²⁵ E. Thoen, Oorlogen en platteland. Sociale en economische aspecten van militaire destructie in Vlaanderen tijdens de Late Middeleeuwen en de Vroege Moderne Tijden, in: *Tijdschrift voor Geschiedenis* (Groningen), LXXXI, 1978, p. 373.

²⁶ RABe, *Archief van het Leenhof en van de Vierschaar van Sinaai en Belsele*, nr. 102: Staten van goed Sinaai, 1671-1679, staat van goed Jan Gheldof, 1676 en Joos De Beule, 1680.

²⁷ L. Vervaet, De sociaal-economische organisatie in een Wase plattelandsgemeenschap en de relatie met het landschap: Sinaai in de 17de eeuw, in: *Annalen van de Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas* (Sint-Niklaas), CXII, 2008, pp. 55-56.

²⁸ Dergelijke gegevens kunnen afgeleid worden uit de bewaarde boedelbeschrijvingen van landbouwers. Voor Gillis Van Gaver vonden wij echter in de periode 1660-1680 geen staat van goederen terug. De hier voorgestelde bedrijfsvoering kon vastgesteld worden op basis van onderzoek van andere Sinaaise landbouwers met een gelijkaardige bedrijfsoppervlakte uit dezelfde periode, zie L. Vervaet, *art. cit.*, pp. 68-92.

²⁹ J. Buntinx, Lichtelaar te Lochristi, Redewinkel te Zeveneken en het Torregood en Bruinewalle te Zaffelare. Een onderzoek naar de sociaal-economische betekenis van grote abdijpachthoeven en hun bewoners (late 13de eeuw- einde ancien régime), in: *Handelingen van de Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent* (Gent), 25, 1998, pp. 25-30.

³⁰ E. Thoen, Cartografie en historisch onderzoek, in: J. Art (red.), *Hoe schrijf ik de geschiedenis van mijn gemeente? Deel 3B: Hulpwetenschappen*, Gent, Universiteit Gent, Stichting Mens en Cultuur, 1996, pp. 148-149.

³¹ Koninklijke Bibliotheek Brussel, *Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden door graaf de Ferraris, 1777-1780*, Uitgaven door Lannoo, 2009.

³² E. Thoen, Cartografie en historisch onderzoek, in: J. Art (red.), *Hoe schrijf ik...*, pp. 173-174.

³³ Universiteitsbibliotheek Gent, *Kadastrale kaart van Sinaai door P.C. Popp, 1858-1862*.

Kroniek 1973

Weekendverblijven

Begin de jaren '70 bleef het probleem van de onwettige weekendverblijven de politiek beroeren. In 1973 zocht ook het gemeentebestuur van Sinaai nog steeds naar een oplossing. VZW De Durme bleef echter bij haar standpunt en verzette zich tegen een eventuele regularisatie in landbouw- en groenzones. Verder ijverden zij voor het herstel van deze zones in hun oorspronkelijke staat.

April: visvijvers

Na goedkeuring van een lening van 140 000 Bfr konden in april de werken voor de aanleg van twee visvijvers aan de Liniedreef beginnen. Deze realisatie leidde nadien tot het ontstaan van vissersclub De Linievissers.

Mei: inwijding kapel en bedeweg

Op 1 mei werd onder grote belangstelling de gerestaureerde boskapel en de nieuwe bedeweg op de "Bezekoek" plechtig ingewijd. Mgr. De Kesel, hulpbisschop van Gent, droeg de plechtige mis op in concelebratie met deken Vinck van Sint-Niklaas, pastoor Piet De Nil van Puivelde, pastoor Johan Geilleit van Sinaai, pastoor Bosteels van Sint-Pauwels, pater Trudo van Duizend Appels en Piet Leenders van de Minderbroeders in Lokeren.

Na de mis wijdde de hulpbisschop de bedeweg in en nam persoonlijk deel aan de eerste ommegang langs de zeven kapelletjes in het bos. Daarna wijdde hij het mooie kruis, het openluchtaltaar en de vernieuwde kapel ter ere van O.- L.- Vrouw Troost in Nood.

Juni: verzustering

Zaterdagmorgen 2 juni reisden ongeveer 300 Sinaainaren naar Heumen - Malden in Nederland om de eerste verzustering mee te maken. Burgemeester Verschelden en de drie schepenen vergezelden de sporters en supporters.

Na de ontvangst begonnen de sportontmoetingen. Bij de driekamp waren er tien proeven uit te voeren. In het eindklassement plaatste Sinaai zich met 21 punten netjes tussen Malden met 26 punten en Heumen met 18 punten. Ook stonden voetbal, volleybal, tafeltennis en judo op het programma. Veel applaus oogstten de meege-

Geert-Jan Nillesen, de burgemeester van Heumen - Malden luistert aandachtig naar de toespraak van Burgemeester Verschelden.

reisde KLJ-vendeliërs.

Tijdens het avondfeest voerde o. a. professor F. J. De Waele, geboren te Sinaai en hoogleraar te Nijmegen, het woord. Rond 22u15 vertrok de karavaan terug naar Sinaai

Juli: kamer van Baudelo

Nooit voorheen was het cultureel programma van de kermis in Sinaai zo rijk en gevarieerd. Zaterdag 8 juli mocht de burgemeester, geflankeerd door zijn schepenen, vijf tentoonstellingen openen.

In het parochiehuus organiseerde de missieraad een tentoonstelling van kunstvoorwerpen met verkoop ten voordele van de plaatselijke missionarissen. Ook daar vond de boeken- en platenbeurs, ingericht door het Davidsfonds, plaats. Het geheel was opgesmukt met tekeningen en schilderijen van Francine Cerpentier.

De raadzaal van het gemeentehuus was omgevormd tot een kunstgalerij met de etsen van Marijke Pijl. Het hoofdgebeuren speelde zich af in de Jongensschool aan de Edgar Tinelstraat. Naast de opening van het Tinelmuseum was er ook de goedgevulde kamer van Baudelo. In dit vroegere pomphuus op het gelijkvloers konden de bezoekers de resultaten bewonderen van de opgravingen op het domein van de vroegere abdij: silixen, ijzerslakken, sierfragmenten, tegels, pannen, mozaïeken, vaatwerk en ...een gereconstrueerd geraamte.

Alfons De Belie, secretaris van VOBOV (Verbond Oudheidkundig Bodemonderzoek Oost-Vlaanderen), dankte het gemeentebestuur voor de medewerking.

Oktober: Boerenkrijg herdacht

Zondag 21 oktober, dag op dag 175 jaar nadat hier vier brigands sneuvelden, herdacht Sinaai de Boerenkrijg, op initiatief van professor F. J. De Waele. Tijdens de plechtige eucharistieviering belichtte priester-dichter Anton Van Wilderode de diepere zin van die Boerenkrijg. Daarna volgde de onthulling van het gedenkteken aan het gemeentehuus onder het spelen van "Voor Outer en Heerd" door de harmonie. Tijdens de feestzitting bracht spreker André Demedts een historische schets van wat zich 175 jaar geleden afspeelde. Eveneens belichtte hij de zin van deze herdenking want in die Boerenkrijg zag hij het ontstaan van de Vlaamse beweging. Nadien tekenden de genodigden het gulden boek en werd het glas geheven.

November: inhuldiging sportcomplex "Malpertuus"

Zaterdag 3 november werd onder grote belangstelling het sportcomplex "Malpertuus" in de Hondsnest door voetbalvereniging VOS Reinaert officieel ingehuldigd. Voorzitter Erik De Schrijver gaf een bondige geschiedenis en dankte alle medewerkers en vooral erevoorzitter Alberik Van der Stallen zonder wie dit project niet mogelijk was. Het gebouw is een ontwerp van architect Piet Liekens. Senator De Bondt, zelf een oud-scout, mocht het lint doorknippen. Daarna spraken de burgemeesters Verschelden (Sinaai) en Van Dorpe (Sint-Niklaas) de aanwezigen toe. Een avondfeest sloot deze heuglijke dag af.

Etienne De Meester

SINAAINAREN DIE STIERVEN IN 2009

Onder Sinaainaren verstaan we de personen die er verbleven bij hun overlijden, deze die er lange tijd hebben gewoond of deze die er geboren zijn.

-januari

- 03 Lea Poppe (89 j), w. v. Marcel Van den Bossche, Rh Vleeshouwersstraat
- 07 Marcel Vaerewyck (73 j), w. v. Consula De Schrijver, Sint-Niklaas
- 09 Hendrik Group (84 j), e. v. Cecile Corné, Sinaaidorp
- 11 Maria Impens (84 j), Hulstbaan
- 16 Remi Vercauteren (84 j), e. v. Maria Beck, Hellestraat
- 18 Emile Callens (63 j), Hemelsbreedte
- 20 Johan Cole (57 j), e. v. Gonda Baes, Leestraat
- 21 Ovide Poppe (76 j), w. v. Lea De Baere, Hulstbaan
- 22 Denise Snauwaert (68 j), Kruisstraat, Puivelde
- 26 Achiel De Gols (84 j), w. v. Majella Duprez, Vleeshouwersstraat

-februari

- 03 Yvonne Relaes (82 j), w. v. René Van Belleghem en Gilbert De Beleyr, Zakstraat
- 09 Arnold Smet (76 j), e. v. Marie-Jeanne Van der Sijpt, Hulstbaan
- 15 Antoon Seuryneck (87 j), pater Minderbroeder, overleden te Antwerpen
- 15 Rosa Stevens (92 j), w. v. Eduard Van den Bossche, Huize Den Dries
- 17 Georgette Schobijn (80 j), w. v. Charles Boëgne, Rupelmonde
- 20 Gerarda Van Buynder (76 j), e. v. Willem Van Poucke, Stenenmuurstraat

-maart

- 01 Julia Buytaert (87 j), e. v. Florent Beck, Hooimanstraat
- 10 Aureel Van der Sijpt (81 j), e. v. Francine De Coninck, Knokke
- 10 Diana De Plukker (82 j), e. v. Karel Meul, Kernemelkstraat
- 23 Maria Van De Voorde (86 j), w. v. Petrus De Vry

-april

- 01 Etienne Leunis (69 j), w. v. Monica De Wilde, Waasmunster
- 02 Elza De Coninck (91 j), w. v. Albert Robijn, Huize Den Dries
- 03 Michel Robijn (72 j), e. v. Liliane Durinck, Hulstbaan
- 04 Martha Smet (90 j), Wijnveld
- 06 Gerard Van Hecke (80 j), e. v. Marie-Claire De Vos, Oostduinkerke
- 10 Theo Verschraege (58 j), Lokeren
- 11 Jeannine Van Leugenhaeghe, e. v. Hans Van Mol, Hondsnest
- 15 Gustaaf Parijs (67 j), e. v. Wilfrieda De Ruyscher, Hulstbaan
- 25 Amata Rijckaert (82 j), w. v. Cyriel Heyens, Eksaarde
- 26 Angèle Van Vlierberghe (86 j), w. v. Robert Wittock en levensgezellin van
Kamiel De Saegher, Dr. Haeltermanlaan

-mei

- 04 Lea Beirnaert (96 j), w. v. Petrus Bracke, Stekene
- 07 Jozef De Bock (84 j), w. v. Germaine De Wilde, Waasmunster

-juni

- 02 Maria Van Haevermaet (88 j), w. v. Gustaaf De Backer, Rh Vleeshouwersstraat
- 09 Hugo Docus (58 j), levensgezel van Greet Vercauteren, Hooimanstraat

14 Romania Van Poucke (89 j), w. v. Elias Heyndrickx, Sinaai
29 Maria De Vos (94 j), w. v. Gerard Poppe, Broechem

-juli

01 Dirk Van Bosch (50 j), e. v. Monique Hellemans, Wijnveld
01 Stefan Maes (37 j), Hellestraat
12 Mariëtte Bal (78 j), w. v. Marcel Elewaut, Wijnveld
17 Miet De Vos (71 j), e. v. Eddy Baeten, Huize Den Dries

-augustus

12 Cyriel Naudts (88 j), e. v. Bernice Schaut, Edgar Tinelstraat
14 Maria Poppe (89 j), w. v. Cyriel Bogaert, Rh Vleeshouwersstraat

-september

04 Frans Stevens (69 j), e. v. Monique Van de Vijvere, Godelievelaan
05 Maria Vercauteren (80 j), e. v. Alfons Schelfaut, Huize Den Dries
09 Annie Daems (68 j), w. v. Pierre Cantens, Rh Vleeshouwersstraat
18 Willy De Block (75 j), e. v. Norma Van Vlierberghe, Koewacht
20 Prudentia Van Guyse (97 j), w. v. Aloïs De Block, Huize Den Dries
22 Robert Cornu (70 j), w. v. Leliane Zaman, Klokke Roelandlaan
22 Miet Plasschaert (72 j), w. v. Jan Pinckaers, Hooimanstraat
25 Marie-Louise De Beule (68 j), e. v. Roger Haentjes, Eksaarde
30 Etienne De Wilde (71 j), e. v. Jenny Smet, Vleeshouwersstraat

-oktober

07 Theophiel Van Remoortel (79 j), w. v. Josephine Reunis, Rh Vleeshouwersstraat
08 Ria Aerssens (35 j), e. v. Stefan Acke, Zeveneken
10 Godelieve De Witte (85 j), w. v. Leon Verbraeken, Huize Den Dries
12 Albert De Mulder (94 j), w. v. Suzanne Van Cleemput, Huize Den Dries
13 Jozef Beck (88 j), e. v. Rosalie Grimmeau, Huize Den Dries
13 Omer Cornu (73 j), gezelschap van Andrea Van den Berghe, Stenenmuurstraat
14 Johanna Moens (84 j), Rh Vleeshouwersstraat
23 Alfons Schelfaut (85 j), w. v. Maria Vercauteren, Huize Den Dries
28 Angèle Elegeert (83 j), w. v. André Vercauteren, Huize Den Dries
30 Margriet Van Damme (78 j), e. v. Georges Van Hoey, Huize Den Dries

-november

05 Henri Dutré (83 j), e. v. Juliëtte Quintelier, Hulstbaan
07 Frans De Kinderen (75 j), e. v. Jacqueline Van Kerckhove, Zakstraat

-december

02 Michel Polfliet (71 j), e. v. Miet Verhelst, Wijnveld
07 Georges Van Hoey (76 j), w. v. Margriet Van Damme, Huize Den Dries
11 Betty De Bock (60 j), levensgezellin v. Gerard Vercauteren, Belsele
17 Clement Van Pottelberg (96 j), w. v. Hilda Van Driessche, Leestraat
19 Lucien Parijs (86 j), e. v. Agnes Tempels, Hulstbaan
30 Frans Everaert (84 j), e. v. Lucienne De Clercq, Hulstbaan

André Bal & Etienne De Meester